

Volný čas a způsoby jeho trávení u dětí staršího školního věku

Pohled na situaci ve městě Česká Třebová

Petra Vítková

Bakalářská práce
2007

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra VÍTKOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Volný čas a způsoby jeho trávení u dětí staršího školního věku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretických východisek pro praktickou část práce.

Charakteristika výzkumného souboru.

Provedení kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.

Přijetí odpovídajících závěrů.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. vydání Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vydání Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

SPOUSTA, V. a kol. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1007-X.

SPOUSTA, V. a kol. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie 1. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jarmila Celá

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

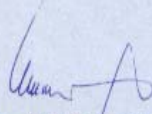
23. února 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

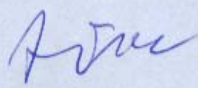
25. května 2007

Ve Zlíně dne 23. února 2007

Ing. Jitka Chydarová
pověřená děkanka

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá volným časem a způsoby jeho trávení u dětí staršího školního věku. Jsou zde popsány vývojové zvláštnosti pubescentů, pojem volný čas, význam volného času, základní činnosti ve volném čase, prostory pro volný čas a instituce pro volný čas.

Ve druhé, praktické, části je popsáno město Česká Třebová, ve kterém jsem realizovala výzkum. Jsou zde popsány volnočasové aktivity pro děti a mládež v tomto městě. Tato část bakalářské práce také obsahuje kapitolu, která se zabývá výzkumem volného času dětí a mládeže. Cílem tohoto výzkumu bylo najít odpověď na otázky, jakým způsobem děti 6. a 7. tříd základních škol tráví svůj volný čas, které činnosti preferují, co pubescentům v nabídce volnočasových aktivit chybí a jaké kroužky a zařízení pubescenti navštěvují.

Klíčová slova: volný čas, pubescent, vývojové zvláštnosti pubescenta, volnočasové aktivity, zařízení a prostory pro volný čas, rodina a volný čas, město Česká Třebová.

ABSTRACT

This bachelor thesis looks at free time and ways of spending it by older school children. There is described the development peculiarity of pubescents, free time interpretation, free time importance, basic activities in free time, places for free time and institution for free time.

In the second, practical, part is describe the town of Česká Třebová, where I carried out my research. There are describe free time activities for children and young people in this town. This part of the batchelor thesis also contains a chapter witch looks at the research of children and young peoples' free time. The aim of the research is to find the answer to questions, in which way children from the 6 and 7 year of basic schools spend their free time, whitchactivities they prefer, what the pubescents miss in the offer of free time activities and what clubs and facilities they visit.

Keywords: free time, pubescent, pubescent's development peculiarities, free time activities, facilities and places for free time, family and free time, the town of Česká Třebová.

Děkuji paní Mgr. Jarmile Celé za velmi dobrou metodickou pomoc, odborné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VÝVOJOVÉ ZVLÁŠTNOSTI DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	11
1.1 TĚLESNÁ PROMĚNA	11
1.2 VÝVOJ POZNÁVACÍCH PROCESŮ	11
1.2.1 Vývoj myšlení, zpracování informací a řešení problémů	11
1.2.2 Vývoj paměti a pozornosti	12
1.3 EMOČNÍ VÝVOJ	12
1.4 VÝVOJ AUTOREGULAČNÍCH SCHOPNOSTÍ	13
1.5 VÝVOJ OSOBNOSTI A IDENTITY	13
1.6 SOCIALIZACE	14
2 VOLNÝ ČAS	17
2.1 CO JE TO VOLNÝ ČAS?.....	17
2.2 VÝZNAM VOLNÉHO ČASU PRO DĚTI A MLÁDEŽ	18
2.3 ZÁKLADNÍ ČINNOSTI VE VOLNÉM ČASE	22
2.4 PROSTORY PRO VOLNÝ ČAS	24
2.5 INSTITUCE PRO VOLNÝ ČAS.....	26
2.5.1 Přehled nejvýznamnějších zařízení pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase	26
2.5.2 Občanská sdružení, organizace a hnutí dětí a mládeže v České republice	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
3 VOLNÝ ČAS A MĚSTO ČESKÁ TŘEBOVÁ	31
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	32
4.1 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
4.2 METODY VÝZKUMU	33
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	34
4.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	34
4.4.1 Grafické znázornění výsledků	34
4.4.1.1 Čemu se ve svém volném čase nejraději věnuješ?.....	34
4.4.1.2 Napiš na jakém místě nejraději trávíš svůj volný čas.....	35
4.4.1.3 Svůj volný čas nejraději trávím s.....	36
4.4.1.4 Kolik volného času máš každý den?	36
4.4.1.5 Jak často ve svém volném čase zažíváš nudu?.....	37
4.4.1.6 Co děláš proti nudě?	37
4.4.1.7 Jakou hlavní funkci by pro tebe měl volný čas splňovat?	38

4.4.1.8	Využíváš jednorázových (nepravidelných) nabídek aktivit ve svém volném čase?	38
4.4.1.9	Navštěvuješ nějaké z uvedených zařízení?	38
4.4.1.10	Co ti ve tvém okolí chybí?	39
4.4.1.11	Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké kroužky?	39
4.4.1.12	Jak často uvedené kroužky navštěvuješ?	41
4.4.1.13	Kde kroužky navštěvuješ?	41
4.4.1.14	Jsi s nabídkou zájmových a jiných kroužků ve svém okolí spokojen(a)? 41	
4.5	VYHODNOCENÍ OTÁZEK VÝZKUMU	42
4.6	SHRNUTÍ	44
ZÁVĚR		45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		46
SEZNAM OBRÁZKŮ		48
SEZNAM TABULEK		49
SEZNAM PŘÍLOH		50

ÚVOD

Volný čas je důležitý pro každého z nás. Snad každý člověk se snaží, aby volného času měl co nejvíce. Pod pojmem volný čas si každý z nás představí něco jiného. Každý člověk vidí smysl svého volného času v něčem jiném. Někdo si rád přečte knížku, někdo se ve svém volném čase věnuje sportu a někteří jedinci se nevěnují žádné činnosti, ale přesto jim takto strávený volný čas přináší uspokojení.

Mě samotnou volný čas zajímá a to hlavně proto, že v budoucnu bych v této oblasti ráda pracovala. To je asi také jeden z hlavních důvodů, proč jsem si vybrala toto téma mé bakalářské práce. Zajímá mě, jak současné děti tráví svůj volný čas, jakým činnostem se ve svém volném čase věnují, protože si v současné době velice často kladu otázku, jestli děti v dnešní době netráví příliš mnoho svého volného času u počítače či televize. A spíše nabývám dojmu, že tomu tak je.

Má bakalářská práce se skládá z několika na sebe navazujících kapitol. V první kapitole jsem se zaměřila na děti staršího školního věku a popsala jsem zde jejich vývojové zvláštnosti.

Druhou kapitolu jsem věnovala volnému času, zde jsem se snažila vysvětlit pojem volný čas, uvedla jsem zde také význam volného času pro děti a mládež. Dále jsem zde popsala základní činnosti ve volném čase, prostory pro volný čas a instituce pro volný čas.

Ve třetí kapitole jsem popsala město Česká Třebová, protože jsem svůj výzkum realizovala v tomto městě a také jsem zde vypsala volnočasové aktivity pro děti a mládež v tomto městě.

Čtvrtou, poslední, kapitolu jsem věnovala mému výzkumu. Výzkum jsem realizovala v České Třebové. Výzkum byl zaměřen na děti staršího školního věku a to na žáky 6. a 7. tříd základních škol, kterých jsem se prostřednictvím dotazníku ptala na jejich volný čas, na to, jaké činnosti ve volném čase preferují, jaké kroužky a zařízení navštěvují, co jim v nabídce volnočasových aktivit chybí apod.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJOVÉ ZVLÁŠTNOSTI DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Starší školní věk je věk, kdy děti začínají dospívat. Je to období od 11 do 15 let a tato fáze dospívání se nazývá pubescence. Dochází v ní k proměně všech složek osobnosti dítěte.

„Dospívání představuje specifickou životní etapu, která má svoje typické znaky v rámci životního cyklu a svůj objektivní i subjektivní význam. Je to období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity.“ (Vágnerová, 2005, s. 321)

1.1 Tělesná proměna

V období pubescence je tato proměna nejnápadnější. Tato změna a je spojená s pohlavním dozráváním (pubertou). Dochází k velkým změnám u dítěte a tyto změny jsou také intenzivně prožívány, protože jsou součástí identity. Tělesné proměny pubescenta mají vliv na jeho sebehodnocení a sebepojetí, protože se více zaměřuje na své tělo, které prochází změnou. S tím také souvisí reakce okolí na proměnu pubescenta.

„Úprava zevnějšku a oblečení se stává prostředkem k vyjádření identity. Dospívající tím sděluje svému okolí, kým se cítí být. Úprava zevnějšku mu může pomoci při překonávání změn. S tím také souvisí to, že může docházet k napodobování vzorů dospívajícími.“ (Vágnerová, 2005, s. 329)

1.2 Vývoj poznávacích procesů

1.2.1 Vývoj myšlení, zpracování informací a řešení problémů

„V pubescenci dochází ke kvalitativní proměně způsobu uvažování, které umožňuje přesah konkrétní reality. Podle Piageta je to stádium formálních logických operací. Pro vývoj myšlení je charakteristické postupné uvolňování ze závislosti na konkrétní realitě. Dospívající si osvojují abstraktní způsob myšlení. Dospívající je schopen uvažovat hypoteticky, o různých možnostech, i o těch, které reálně neexistují nebo jsou dokonce málo pravděpodobné.“ (Vágnerová, 2005, s.332)

„Pubescenti bývají svým hypotetickým uvažováním natolik okouzleni, že ho začne považovat za všemocné. Pubescenti mají tendenci tento způsob uvažování přeceňovat,

přičítají mu větší význam, než jaký reálně má. Mohou mít pocit, že je všechno daleko jednodušší, a předpokládat, že všechny problémy lze takto vyřešit a pak se jen podle toho zařídit. Je nesmysl válčit, je nesmysl žít jako rodiče, když je to ubíjející apod. Dospívající ještě nemají dostatek zkušeností, které by jim mohly v jejich úvahách pomoci a zjednodušit tak přístup k mnoha problémům.“ (Vágnerová, 2000, s. 218)

1.2.2 Vývoj paměti a pozornosti

Dospívající začínají používat účinnější strategie, které jim pomáhají v učení. Volí si takovou strategii, která jim umožňuje rozvrhnout si učivo na menší části, soustředí se na to podstatné z učiva a dovedou se více zaměřovat na obtížnější části učiva. Jejich přístup k učení a vybavování je systematictější. Děti dovedou lépe odhadnout svoje znalosti a umějí si také zvolit účinnější strategii učení. S učením souvisí i pozornost dospívajících a tu dokážou také lépe ovládat. Dospívající začíná chápat, jakým způsobem se nejvíc naučí a ví, jakým způsobem se může soustředit na práci.

1.3 Emoční vývoj

V dospívání probíhá řada změn a dochází i ke změnám v oblasti citového prožívání. V období dospívání se objevuje kolísavost emočního ladění, větší labilita, dráždivost, tendence reagovat přecitlivěle i na běžné podněty, nárůst emočního zmatku. Dospívající ztrácí dřívější emoční jistotu a stabilitu.

Emoční reakce dospívajících mohou být více intenzivní a nepřiměřené podnětům, které je vyvolaly. Emoce bývají krátkodobé a dost proměnlivé.

„U dospívajících se objevuje také podrážděnost. Je to reakce, ve které dítě prožívá náš postoj k němu jako nepřátelské omezování, avšak současně trpí nejistým pocitem vlastní schopnosti a osobní hodnoty. Někdy ale může jít o momentálně situačně oslabenou nervovou soustavu po únavě, vyčerpání či chorobě. Odstraňovat podrážděnost znamená předcházet jí.“ (Kohoutek, 2003, s. 61)

„Často se u dospívajících setkáváme se vzdorovitostí. Dítě vzdoruje, jestliže někde naráží, pocituje omezování, odpor. Reakce vzdoru má vliv na náladu dítěte, na jeho životní pocit, na sebecit i zaměřené city. Dítě se stává nepřístupné pro jakékoli výchovné působení. Snaží se tímto způsobem prosadit své požadavky.“ (Kohoutek, 2003, s. 62)

1.4 Vývoj autoregulačních schopností

Při dospívání se rozvíjejí volní vlastnosti a začíná se zlepšovat sebekontrola a vytrvalost.

Citová labilita a výkyvy emočního ladění mohou negativně ovlivňovat uplatnění volních kompetencí. Může dojít k tomu, že dospívající se přestane ovládat a snadno zareaguje impulzivně. Sebekontrola a vytrvalost můžou být blokovány emočními rozlady. Dospívající může pociťovat marnost určitého úsilí, pocitu zbytečnosti jeho snahy přispívá i kolísání zájmů a sebehodnocení.

„Autoregulační mechanismy se hlavně uplatňují v situaci zátěže. Zátěž může dospívající zpracovat jako výzvu, může být tedy aktivizujícím podnětem, ale dospívající zátěž může chápat i jako ohrožení, vyvolávající obranné reakce. Zátěž umožňuje dospívajícím odolávat stresu, eliminovat její negativní důsledky. Dospívající dokáží odhadnout míru zvládnutelnosti problému a zvyšuje se tak pravděpodobnost, že při řešení použijí efektivnější strategie jako hledání sociální podpory či spoléhání na sebe. Při použití určité strategie jim však může bránit omezenější schopnost emoční regulace.“ (Vágnerová, 2005, s.343-345)

1.5 Vývoj osobnosti a identity

„V období dospívání dochází k celkové proměně osobnosti a tato proměna zásadním způsobem ovlivňuje identitu dospívajícího jedince. Dospívající usiluje o nové sebevymezení, hledá jeho smysl a usiluje o integraci jednotlivých složek své identity. Osvojuje si nové kompetence, získává nové role a s nimi spojené sociální postavení, musí se s nimi nějak vyrovnat a zaujmout k nim nějaký postoj, posoudit jejich subjektivní i objektivní význam. Nově vytvořená identita umožňuje lepší porozumění sobě samému, ale dává určitý význam i vnějšímu dění (okolnímu světu).“ (Vágnerová 2005, s.402-403)

Při vytváření vlastní identity si jedinec snaží udělat představu, kým by chtěl být. Dospívající se snaží, aby sám sebe lépe poznal, aby poznal svoje schopnosti a možnosti, které by se mohly stát základem pro další rozvoj identity. S tímto souvisí také pojem sebeakceptace, kdy se dospívající musí přijmout takový jaký je. Nespokojenost se sebou samým bývá v této fázi dospívání běžná, je zde i zvýšená sebekritičnost u dospívajících, protože chtějí být někým jiným než jsou. Na to jak dospívající vidí sám sebe má také vliv to, jak ho hodnotí ostatní (vrstevníci, rodina) a to, jak se srovnává s jinými lidmi.

1.6 Socializace

Dospívání je spojené se samotným vstupem do společnosti a pro socializaci je toto období velice významné. Dochází zde ke změně sociálního postavení a to především ukončením povinné školní docházky a volbou budoucího povolání a v neposlední řadě je to také získání občanského průkazu.

Dochází k tomu, že se mění vztahy s lidmi. Pubescent odmítá podřízené postavení. Dospívající například odmítají názory autorit (rodičů, učitelů) a snaží se s nimi diskutovat o názorech.

Pro socializaci dospívajících jsou důležité následující sociální skupiny:

- Rodina – je důležitým sociálním zázemím, i když se pubescent snaží osamostatňovat.
- Škola – je významná z hlediska budoucího sociálního zařazení dospívajícího, školní úspěšnost je důležitá z hlediska volby budoucího povolání.
- Volnočasové instituce – ovlivňují sociální zařazení pubescenta a ovlivňují také rozvoj jeho schopností a dovedností. Mohou kompenzovat negativní vliv rodiny a školní neúspěšnost.
- Vrstevnická skupina – ta je pro pubescenta stále důležitější, dospívající se s ní identifikuje, stává se pro něj zdrojem potřebné emoční a sociální opory. Rozvíjí se tady přátelství, první lásky, organizovanější party, které mají svého vůdce, kterého musí ostatní respektovat. Má svá oblíbená místa, kde se schází, ale i obchody, kam chodí nakupovat, cukrárny, kina, diskotéky a sportovní stadiony. Jsou to místa, která dospívající chápou jako své teritorium, protože tam obvykle nechodí dospělí. Výrazně ovlivňuje volnočasové aktivity dospívajících.

„V rámci různých sociálních skupin si dospívající osvojuje určité sociální role:

- Role dospívajícího
- Role člena party – party s níž se jedinec ztotožňuje a získává tak určitou sociální identitu.

- Role blízkého přítele – kamaráda, na něhož se lze spolehnout.“ (Vágnerová, 2005, s. 347-348)

V období dospívání postupně dochází k proměně vzájemných vztahů mezi členy rodiny dospívajícího. I rodina sama se musí vypořádat se změnami, které s sebou dospívání přináší, a to především to, že dospívající se snaží osamostatnit, chce rozhodovat sám o sobě. Tím, že se dospívající odpoutá od rodiny, umožní mu to poznávat a rozvinout jiné vztahy, které se nakonec stanou základem jeho nového zázemí.

Důsledkem pubescentova postupného osamostatnění se od rodiny je jeho postupná orientace na jiné sociální skupiny. Pro dospívajícího jsou čím dál tím více významní vrstevníci, se kterými vytváří rovnocenné vztahy. Vztah s vrstevníky umožňuje dospívajícímu uspokojovat určité potřeby (potřebu stimulace, potřeba smysluplného učení, potřebu jistoty a bezpečí, potřebu být akceptován) a zároveň zvyšuje jeho pocit sebevědomí a sebejistoty. Vrstevnická skupina také přispívá k tvorbě identity u dospívajícího. Začíná větší orientace na vrstevníky.

Dochází i ke změně ve škole. Dospívající přechází z prvního stupně na druhý stupeň základní školy a to je další významný mezník v dospívání. Dospívající začínají chápat význam školy pro jejich budoucnost, pro jejich budoucí profesní uplatnění.

Období pubescence (období dospívání) je tedy velice složitý proces, který je spojen s řadou různých změn a proměn. V tomto období dochází k celkové proměně dospívajícího a tím i ke ztrátě jeho dřívějších jistot. Je tedy důležité, aby pubescent našel nové jistoty a novou pozici ve společnosti.

Při vývoji jedince je i volný čas velice důležitý, protože se spolupodílí na formování osobnosti jedince. Volný čas se u člověka objevuje už v předškolním věku. V tomto věku a ve věku, kdy dítě navštěvuje první stupeň základní školy je čas plně organizován rodiči dítěte. „Na novém významu začíná volný čas nabývat v období dospívání. Jak už jsem uvedla výše v tomto období dochází k novému sebevědomování, k hledání vlastní identity a projevuje se snaha rozhodovat sám o sobě. Volný čas pubescenta, hlavně jeho náplň, ukazuje na aktuální tendence v jeho osobnosti, přímo vyjadřuje jeho zájmovou a hodnotovou orientaci. Pubescent už jakoukoli organizaci a řízení svého volného času považuje za manipulaci se

svou osobností a všechny činnosti v tomto směru ho zpravidla dismotivují. Dospělí se spíše mají starat o nabídky určitých aktivit pro volný čas mládeže.“ (Spousta, 1994, s.31-32)

2 VOLNÝ ČAS

2.1 Co je to volný čas?

Pro volný čas existuje řada různých definic. Pokud chceme volný čas vysvětlit zcela jednoduchým způsobem, tak nám postačí, když oddělíme od sebe sféru povinností a sféru volného času. Volný čas je tedy čas, kdy nevykonáváme žádné povinnosti.

„Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“ (Pávková, 2002, s. 13)

„Volný čas představuje oblast, kde dochází k významnému formování osobnosti člověka, která je neméně důležitá než působení prostřednictvím učení nebo práce.“ (Spousta, 1994, s. 33)

Do volného času můžeme zařadit celou řadu různých činností, například odpočinkové, rekreační, zájmové činnosti, ale také zábavu, zájmové vzdělávání a v neposlední řadě i společensky prospěšné činnosti. Na druhou stranu existují také činnosti, které do volného času nepatří. Mezi ty můžeme například zařadit vyučování, sebeobslužné činnosti, péče o zevnějšek a osobní věci, činnosti spojené s provozem domácnosti, nepatří sem ani činnosti, které zabezpečují biologickou existenci člověka.

„Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují citlivé vedení. Podmínkou účinnosti je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy. Děti mají hodně volného času, je proto žádoucí, aby jejich volný čas byl ovlivňován. To je v první řadě záležitostí rodiny, ale ani rodina volný čas dětí plně nezabezpečí, protože nemá na to dostatek času a ani potřebné materiální vybavení a odbornou kvalifikaci, ale určitě by se měla na volném času svých dětí nějakým způsobem podílet.“ (Pávková, 2002, s. 13-14)

Volný čas má také své funkce. Mezi základní funkce patří výchovně-vzdělávací funkce, zdravotní a sociální funkce. Jednotlivé činnosti ve volném čase a instituce, organizace plní tyto funkce v různé míře, záleží to na jejich charakteru.

- Výchovně vzdělávací funkce – tato funkce se orientuje na uspokojování zájmů a potřeb dětí, na formování jejich postojů a názorů, na získávání nových vědomostí a dovedností.
- Zdravotní funkce – ta se zaměřuje na formování správného životního stylu, učí děti to, aby střídaly činnosti různého charakteru.
- Sociální funkce – tato funkce spočívá v tom, že různé instituce pomáhají rodičům starat se o jejich děti v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání, volnočasová zařízení také učí děti vytvářet žádoucí sociální vztahy, komunikačním dovednostem, seznamují je s pravidly společenského chování a učí je i dalším sociálním dovednostem.

2.2 Význam volného času pro děti a mládež

Volný čas v životě dětí a mládeže hraje velmi důležitou roli. U dospívajících jedinců je velice důležité, jakým způsobem tráví svůj volný čas. Jejich volný čas už nepodléhá takové organizaci rodičů, jako tomu je například u dětí mladšího školního věku a právě proto je důležité vědět, jakým způsobem dospívající volný čas tráví, je důležité vědět, co je náplní jejich volného času. V dnešní době existuje řada patologických jevů, které děti a mládež ve volném čase ovlivňují a je z hlediska prevence skutečně podstatné naplňovat jejich volný čas vhodnými aktivitami. Mnohé výzkumy potvrzují, že právě jednou z příčin kriminality a dalších sociálně patologických jevů je nedostatečná či nevhodná náplň a organizace volného času dětí a mládeže. Výskyt patologických jevů ve volném čase dětí a mládeže je často důsledkem zaměstnanosti obou rodičů a děti tak po celé dny zůstávají bez jakékoli kontroly a dohledu.

Jak už jsem uvedla výše existuje celá řada patologických jevů ve volném čase dětí a mládeže. Velmi škodlivé je, pokud jedinec žádný volný čas nemá. Tito jedinci většinou mívají špatnou organizaci práce a celodenního režimu, a tak jim na volný čas nezbyvá místo. Je to ale velice škodlivé z hlediska výkonnosti a regenerace sil, protože právě při správném využívání volného času se výkonnost jedince udrží na stejné úrovni. (Spousta, 1996)

Do patologie volného času můžeme také zařadit nudu. „Nuda je vysvětlována jako nepříjemný afektivní stav spojený s pocity napětí, se zkresleným prožíváním času (jako by se zastavil) a s pocity prázdna“ (Spousta, 1996, s. 14). Nudu z volného času odstraníme tím, že budeme vhodným způsobem působit na jedince, který se nudí.

Problémem ve volném čase dětí a mládeže mohou být také vrstevníci, se kterými jedinec ve volném čase přichází do styku. „Vrstevnická skupina slouží jako opora v procesu vytváření individuální identity a pomáhá překonat dospívajícímu nejistotu v procesu dospívání“ (Vágnerová, 2005, s. 371). Skupina dospívajícímu dodává sebevědomí a sebejistotu. Příslušnost k vrstevnické skupině poskytuje zázemí a ochranu, vytváření sociálních vztahů a pocit bezpečnosti. Pomáhá překonávat sociální izolaci a přispívá k socializaci a k osvojování pozitivních hodnot. V některých případech však působí opačným směrem a důsledkem pak je antisociální a delikventní chování (Hofbauer, 2004).

Dalším problémem, který se ve volném čase dětí a mládeže vyskytuje je šikana. Hlavním záměrem šikany je někomu ublížit, zpravidla to bývá někdo mnohem slabší, který nemůže ze situace uniknout a není schopen se účinně bránit. Šikana bývá nenápadná mimo dosah učitelů, a tak většinou oběti šikany trpí v tichosti a ze strachu nikomu nic neřeknou. Šikana můžeme mít řadu podob: fyzická agrese a používání zbraní, slovní agrese a zastrašování zbraněmi, krádeže, ničení a manipulace s věcmi, násilné a manipulativní příkazy (oběť je nucena sloužit agresorům). Agresor bývá většinou fyzicky zdatný, neukázněný, s potřebou se předvádět a dokázat svou převahu nad ostatními. Bývá spíše podprůměrným žákem. Je pro něho typické sebeprosazování. Na druhou stranu obětí šikany může být téměř každý, šikana může např. hrozit nově přichozímu žákovi do školy. Pokud šikana není potrestána, hrozí zde riziko zafixování takového jednání jak v případě agresora, tak i oběti, ale i u ostatních žáků ve škole. Pokud děti získají zkušenost, že je možné se takto chovat a nebyť potrestán, změní se nežádoucím způsobem jejich postoj k sociálním normám. (Renotiérová, 2005)

Patologické závislosti jsou dalším závažným problémem ve volném čase dětí a mládeže. Mezi tyto závislosti např. patří drogová závislost, závislost na alkoholu, tabakismus, závislost na hracích automatech.

Nejprve něco k drogové závislosti. Drogová závislost je závažným problémem u všech lidí, ne jenom u dětí a mládeže. Na drogovou závislost má vliv osobnost člověka a vlivy vnějšího

prostředí. Mezi vlivy, které se podílejí na vzniku drogové závislosti, bychom mohli zařadit městské prostředí, nefunkčnost rodiny, rodiče nadměrně užívající léky nebo alkohol, nižší úroveň vzdělání, vliv party, která má své vlastní, odlišné hodnoty a normy. Drogově závislími se většinou stávají jedinci, kteří nejsou schopni zvládat problémy všedního dne, jsou labilní, nejistí, častěji se dostávají do stresu a droga se tak pro ně stává přijatelným prostředkem řešení, protože řešení poskytuje hned a bez námahy. Droga na začátku závislosti u jedinců vyvolává příjemný pocit, pocit štěstí a uvolnění, zbavuje je úzkosti, strachu a nejistoty. Později jsou drogy předpokladem k udržení zdání normálního stavu a zvyšuje se lhostejnost k čemukoli, co se netýká drog. S drogami začínají problémy i ve škole. Dochází k zanedbávání školních povinností a tím i školního prospěchu. Objevují se náhlé změny nálad, podrážděnost, nechota spolupracovat, apatie, uzavřenost. Závislosti se jedinec nemůže zbavit sám, je potřeba vyhledat pomoc odborníků. (Renotiérová, 2005)

Závislost na alkoholu a tabakismus se pro svou snadnou dostupnost staly nejběžnějšími závislostmi. Alkohol i tabák jsou drogy, které jsou přehlíženy a podceňovány. Alkohol i tabák jsou označovány jako tzv. průchozí drogy, velká část dětí z nich přejde na mnohem nebezpečnější drogy. (Renotiérová, 2005)

Závislost na hracích automatech. Tato závislost hrozí u dětí, které se věnují nadměrnému hraní videoher nebo počítačových her, ale řadí se sem i závislost na internetu. Závislost se projevuje neodbytným a neovladatelným nutkáním, hazardní hráč ztrácí schopnost sebekontroly. Závislost na hracích automatech se také projevuje i ve škole. Dítě ztrácí motivaci ke školní práci a následně se zhoršuje i prospěch dítěte. Dochází také ke změně chování žáka, žák ztrácí zábrany a dosavadní hodnoty. Je zde zvýšena pravděpodobnost, že začne chodit za školu, protože ho hra zajímá víc. (Renotiérová, 2005)

S těmito patologickými závislostmi mohou také souviset krádeže dětí a mládeže, protože dospívající na svou závislost nebudou mít prostředky, a tak si je začnou opatřovat různými způsoby a často právě těmi nelegálními způsoby.

Mezi další jevy, které se ve volném čase objevují, a které nemají dobrý vliv na volný čas dětí a mládeže patří také média. V dnešní době se děti a mládež s médii setkávají v rodině, škole i ve volném čase. V dnešní době přibývá lidí, kteří tráví před obrazovkou většinu svého volného času. V mnoha rodinách je televize puštěná neustále a děti se tak učí pasivně využívat svůj volný čas, protože v jejich volném čase chybí aktivní rekreace, sport či

turistika. Slábne schopnost namáhat se pro dosažení cíle. Dlouhé vysedávání před televizí má vliv i na zdraví dítěte (na zrak, páteř, nervový systém). Děti mohou být také ovlivňovány násilnými pořady v televizi či násilnými počítačovými hrami. Násilí, které v nich vidí, chtějí pak sami na někom vyzkoušet a důsledkem pak může být šikana či zabití spolužáka. Pro zdravý vývoj dítěte je důležité, aby rodiče nebo kdokoliv jiný z rodiny zajistil, aby se děti dívaly pouze na to, co jim prospívá. Média totiž nemají pouze negativní vliv, ale prostřednictvím nich děti a mládež mohou rozvíjet své zájmy, dozvídají se v nich řadu zajímavých a důležitých informací, prožívají chvíle napětí, radosti i dobrodružství. (Hofbauer, 2004)

Důsledkem sledování médií může být dětská kriminalita. Nuda, nedostatek vhodných volnočasových aktivit mohou vést k dětské kriminalitě. V dnešní době rodiče nemají na své děti tolik času, a tak nemají čas, aby se jim věnovali a věděli, kde a jak jejich děti tráví svůj volný čas. Na dětskou kriminalitu mají vliv právě i media. Děti a mládež před nimi tráví většinu svého volného času a myslí si, že to co v nich vidí je běžné a normální. Zde by právě měli zasáhnout rodiče a svým dětem říct, že to, co v médiích vidí není běžné, a že není normální, pokud se lidé k sobě chovají násilně.

Abychom mohli zamezit výskytu těchto patologických jevů ve volném čase dětí a mládeže, musíme jejich volný čas naplňovat vhodnými, pozitivními aktivitami. Nárůst negativních společenských jevů je velký a je potřeba děti a mládež před těmito jevy chránit. K ochraně dětí před negativními společenskými jevy by měla také sloužit tzv. primární prevence. Hlavním úkolem primární prevence je vytváření a zabezpečování optimálních podmínek pro vývoj jedince. Do primární prevence jsou zapojeni rodiče, učitelé, výchovní poradci, speciální pedagogové, psychologové a i lidé, kteří se dětem a mládeži věnují ve volném čase. Oni se děti a mládež snaží informovat o negativních jevech ve společnosti, snaží se jim zajistit vhodné využívání volného času, snaží se posilovat jejich sebevědomí a vést je ke zdravému životnímu stylu atd. Prvenství v tomto směru by však měla mít rodina. Rodina má zcela dominantní postavení vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase. Rodina na děti a mládež výchovně působí a tím je ovlivňuje, ovlivňuje je svým každodenním způsobem života a to je důležité pro prevenci negativních společenských jevů.

2.3 Základní činnosti ve volném čase

Existuje celá řada činností, které se mohou realizovat ve volném čase. Aktivity ve volném čase můžeme rozdělit na následující typy: odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné činnosti. Toto jsou činnosti, které tvoří součást volného času, ale existují i činnosti, které přímo do volné času nepatří, ale vyplývají z povinností dětí a mládeže a těmi jsou: sebeobslužné činnosti a příprava na vyučování. Mnozí lidé je však berou jako součást svého volného času.

- „Odpočinkové a rekreační činnosti ve volném čase – způsob odpočinku a rekreace má vliv na utváření způsobu života jedince, jeho hodnotovou orientaci a v dospělosti i na pracovní výkon. Naučit děti a mládež racionálně odpočívat je proto jedním z nejvýznamnějších úkolů výchovy mimo vyučování.“ (Pávková, 2002, s. 83).
Je důležité uvědomit si rozdíl mezi odpočinkem a rekreací. Do odpočinkových činností řadíme takové činnosti, které jsou klidné a nenáročné. Rekreační činnosti jsou pohybově aktivnější (např. pohybové hry). Obě tyto činnosti pomáhají odstranit únavu dětí ze školy, snaží se vykompenzovat jednostranné zatížení žáků ve škole. Únava se u žáků projevuje zpomalením tempa, zhoršením kvality činnosti, zhoršením pozornosti a toto vede k nižší výkonnosti. Aby tedy děti nebyly přetěžovány, je nutné do jejich volného času začlenit odpočinkovou či rekreační činnost.
- „Zájmové činnosti ve volném čase – jsou to aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Podílí se na formování názorů, postojů a přesvědčení jedince. Zájmová činnost má vždy aktivní charakter. Vždy obsahuje volní složku a významně ovlivňuje osobnost vychovávaného. Zájem můžeme charakterizovat jako osobnostní vlastnost, vyjadřující vztah k předmětům či jevům, kterým člověk připisuje zvláštní význam. Vzbuzuje snahu po aktivním kontaktu s předmětem zájmu a jeho poznávání. Vykonávání zájmové činnosti je vždy spojeno s citovými prožitky.“ (Němec, 2002, s. 23)

Zájmy vycházejí z předpokladu, že se jedinec chce určitým zájmem zabývat a že tento zájem je pro něho v životě důležitý. V dnešní době je mnoho možností, které člověk ve svém volném čase může využít (např. existuje celá řada sportovních aktivit, zájmy spojené s ochranou přírody, různé praktické a rukodělné činnosti atd.)

„Zájmy v životě člověka jsou velmi důležité, protože zajišťují stabilitu osobnosti a jsou motivem různých činností, k nimž má člověk vysoce pozitivní vztah. Je dobré, pokud má člověk více zájmů, a pokud jsou tyto zájmy orientovány do různých oblastí, aby se mohly případně kompenzovat.“ (Spousta, 1996, s. 12)

„Zájmy, které vyjadřují velmi silnou subjektivní motivaci, můžeme označovat jako záliby (koníčky, hobby). Tyto zájmy vedou k aktivitě, spokojenosti a dobré náladě.“ (Spousta, 1996, s. 12)

Do obsahu zájmových činností můžeme zařadit činnosti vědeckotechnické a vědecké, technicko-praktické činnosti, společenskovední, přírodovědné, estetickovýchovné, sportovní, tělovýchovné činnosti. Tyto činnosti jsou vykonávány v pravidelné, organizované formě (zájmové kroužky, oddíly, kluby atd.), v pravidelné, individuální formě (činnost vykonávaná s rodiči), příležitostná činnost organizovaná (jednorázová aktivita, mezi ni můžeme zařadit prázdninové tábory, které jsou provozovány v době dlouhodobého volna dětí a mládeže, v době letních či zimních prázdnin) nebo příležitostná činnost individuální. (Němec, 2002)

Existuje mnoho způsobů dělení zájmů. Zájmy můžeme dělit podle intenzity zájmu (zájmy hluboké a povrchní), podle časového trvání (zájmy krátkodobé, dočasné či přechodné a trvalé), podle společenských norem (zájmy žádoucí, nežádoucí), podle úrovně činnosti (aktivní či produktivní a receptivní). (Pávková, 2002)

- Veřejně prospěšné činnosti ve volné čase – je to taková práce, kterou děti a mládež vykonávají ve prospěch druhých lidí. Dochází zde k formování hodnot. Pro tyto činnosti také platí princip dobrovolnosti. I tyto činnosti jsou spojeny s citovými prožitky, protože přinášejí pocit uspokojení, radost z dobrých výsledků a společenského ocenění práce.
- Sebeobslužné činnosti ve volném čase – podstatou těchto činností je naučit děti samostatnosti v péči o vlastní osobu a vlastní majetek. Dochází zde k pěstování hygienických návyků, návyků kulturního chování a jednání s lidmi.
- Příprava na vyučování ve volném čase – patří sem takové činnosti, při kterých si děti plní úkoly, které jim byly uloženy ve škole a patří sem procvičování, opakování, prohlubování poznatků, ale i upevňování dovedností a jejich aplikace v praxi.

„Vedle těchto základních druhů činností mají děti a mládež ve volném čase také příležitost k poznávání různých druhů činností a oblastí života společnosti, což je důležité z hlediska přípravy na jejich budoucí povolání. Dochází také k formování dovedností, vědomostí a schopností, zájmů, volních i dalších rysů v zájmových činnostech a mladiství se učí vhodným způsobem využívat volný čas k upevnění tělesného i duševního zdraví, k mnohostrannému, vnitřně bohatému životu.“ (Spousta, 1994, s. 33)

Existuje tedy celá řada činností, které člověk ve svém volném čase může realizovat. Každý jedinec si může vybrat, jaké činnosti se ve svém volném čase bude věnovat, protože každý sám nejlépe ví, která činnost ho bude naplňovat, a která bude pro něho uspokojující. Pro každého z nás je velice důležité se něčemu ve volném čase věnovat a mít tak uspokojení ze svého života.

2.4 Prostory pro volný čas

Je řada míst, kde děti a mladí lidé mohou trávit svůj volný čas. Pokud pomineme různé instituce, sdružení a organizace, pak děti svůj volný čas mohou trávit s rodinou, se svými vrstevníky, v různých partách, na hřištích a dalších prostředích.

Mezi funkce těchto prostor patří především zábava, oddech, rekreace, ale samozřejmě mohou splňovat i funkci osvojování si nových poznatků a dovedností, vytváření postojů, sociálních vztahů.

V této kapitole bych Vás chtěla seznámit s těmito různými prostředími pro volný čas dětí a mládeže. Ráda bych se zmínila o rodině a volném času, o prostorách mimo školu a také o sdružování dětí a mladých lidí.

Nejdříve bych se ráda zmínila o rodině a volném času. Rodina je primární sociální skupinou a je pro děti a mládež rozhodujícím prvkem ve volném čase. Rodina má své nezastupitelné místo a úkoly při výchově dětí, stejně jako škola a další výchovné instituce. Rodina je zpravidla prvním místem, kde se děti a mládež setkávají s volným časem. Rodina působí na formování osobnosti dítěte a tím působí i na trávení jeho volného času, na jeho zájmy a koníčky. Rodina jako inspirátor, podporovatel i realizátor volnočasových aktivit může svoje děti učit k volnému času přistupovat tvůrčím způsobem a vytvářet postoje, které budou ochotny a schopny v budoucnosti uplatňovat i po založení rodiny. „Čím lepší, stabilnější a harmoničtější je kultura rodičů, rodiny a jejího okolí, se kterým se děti střetávají, tím méně

je pak třeba děti přímo vychovávat, protože děti se především řídí chováním svých rodičů. Rodiče tedy musí své chování usměrnit tak, aby své děti ovlivňovali co nejvíc pozitivně. Rodiče své děti ovlivňují prostřednictvím životního způsobu, ale také svými postoji k volnočasovým aktivitám dětí“ (Spousta, 1994, s. 108-709). Důležité pro to je dostatek času věnovaný rodiči dětem, jejich přístup k tomu, aby se děti učily využívat svůj volný čas k seberozvoji i ve prospěch druhých. Je velice důležité, aby se rodiče zajímali o to, čím se jejich dítě ve volném čase zabývá.

Činnost ve volném čase dále pokračuje v prostorách a zařízeních volného času mimo školu. Mezi místa sloužící k neorganizované zábavě dětí a dospívajících slouží ulice, města, hřiště a další volná prostranství. Vyhledávaným prostorem pro realizaci volnočasových aktivit je příroda, která umožňuje oddechové i poznávací činnosti, ale i dlouhodobé pobyty v přírodě. Dále jsou také vyhledávána místa, která jsou přitažlivá historicky či umělecky. Jsou to místa kam například děti jezdí na výlety. (Hofbauer, 2004)

V dnešní době se také hodně pozornosti věnuje parkům a hřištím, které děti a mladí lidé využívají ve svém volném čase. Dbá se především na jejich úpravu. Děti hřiště a parky většinou využívají pro své spontánní hry, mladí lidé většinou vyhledávají streetbalová, fotbalová a basketbalová hřiště, umělé lezecké stěny, skateboardové rampy, cyklistické trasy atd. Dospělí zde zajišťují podmínky pro rozvoj těchto areálů a zajišťují zejména dohled nad bezpečností provozu. (Hofbauer, 2004)

Na těchto prostorách dochází k oblíbenému způsobu realizace volného času u dětí a mládeže, a tím je jejich sdružování. Hlavním rysem je dobrovolné rozhodnutí jedince ke sdružení vstoupit či nevstoupit. Při sdružování se děti a mladí lidé učí nevyužívat volný čas pouze ve svůj prospěch, ale i ve prospěch svých vrstevníků nebo prostředí (přírody, obce). Tím jedinec rozvíjí jak svoji osobnost, tak sociální vztahy a osvojuje si žádoucí hodnoty.

V současné době však stále větší roli v trávení volného času dětí a mládeže hrají média a komunikace. Stále více dětí využívá pasivní formu činností ve svém volném čase, a tím je sledování televize či počítače. Stávají se nedílnou součástí každodenních volnočasových aktivit mladého člověka. Samozřejmě že tyto způsoby trávení volného času mají svou negativní stránku. Jedná se především o propagaci násilí, šíření pornografie a mnoha dalších negativních jevů. Je proto velice důležité, aby výchova dětí ve volném čase na to určitým způsobem reagovala, neboť média mohou mít špatný vliv na děti a mládež.

2.5 Instituce pro volný čas

2.5.1 Přehled nejvýznamnějších zařízení pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase

Mezi nejvýznamnější instituce patří školní družiny a školní kluby, střediska pro volný čas dětí a mládeže, domovy mládeže.

- Školní družiny – jsou určeny žákům 1.-5. tříd a jsou hlavním zařízením, které pečuje o děti zaměstnaných rodičů v průběhu školního roku. Toto zařízení zajišťuje výchovnou, zdravotní, ale i sociální funkci. Školní družiny se orientují na co nejpestřejší strukturu zájmových činností a uspokojování velké potřeby pohybu neboť ve školní družině je velká rozmanitost zájmů dětí.
- Školní kluby – jsou určeny žákům druhého stupně základních škol, tedy žákům 6.-9. ročníků. Ve školním klubu se už žákům nechává větší samostatnost, je zde větší vyhraněnost zájmové činnosti. Děti zde pracují na základě dobrovolnosti. Pozornost je tedy věnována zájmové činnosti a to v pravidelných kroužcích, souborech, tělovýchovných oddílech nebo jsou dětem nabízeny jednorázové aktivity.

„Školní družiny a školní kluby mají možnost každodenně pedagogicky ovlivňovat volný čas žáků, protože vychovatelé jsou se žáky v každodenním styku, mohou působit na většinu žáků bez ohledu na sociální postavení rodiny, mají možnost pravidelného kontaktu s rodiči, pro své výchovné působení v době mimo vyučování mají vhodnou kvalifikaci, jsou členy pedagogické rady, spolupracují s vedením školy a ostatními pedagogy.“ (Pávková, 2002, s.113-114)

- Střediska pro volný čas dětí a mládeže – jsou to domy dětí a mládeže (DDM) a stanice zájmových činností. Mají naplňovat rekreační a výchovně-vzdělávací funkci širokou zájmovou působností. Stanice zájmových činností jsou zaměřené na konkrétní zájmovou oblast. Mezi zájmové činnosti, která zařízení nabízejí patří zájmová činnost pravidelná, což jsou různé kroužky. Dále nabízí zájmovou činnost nepravidelnou, to jsou různé výlety, přednášky, zájezdy atd. A jako poslední nabízejí spontánní aktivity, do těchto aktivit patří například čítárny, sportoviště, posilovny, které podléhají pouze provozním omezením středisek, ale nepodléhají

pedagogickému ovlivňování. S činností středisek se můžeme také setkat při organizování prázdninových táborů pro děti a mládež.

- Domovy mládeže – jsou určeny středoškolské mládeži a zajišťují jim výchovné působení, ubytování a stravování a to především pro žáky, kteří nemohou každý den do školy dojíždět. Výchovná činnost s těmito žáky je zaměřená na obsah vzdělávací práce střední školy, snaží se udržet zájem studentů o vybraný obor studia, ale zaměřuje se také na to, aby žáci vhodně trávili volný čas. Vzhledem k věku žáků je zde důležitý princip dobrovolnosti, a proto je důležitá vhodná motivace pro žáky.

Toto je výčet nejvýznamnějších zařízení, která se věnují volnému času dětí. Do tohoto výčtu bychom mohli ještě zařadit základní umělecké školy a jazykové školy.

- Základní umělecké školy (ZUŠ) – dříve lidové školy umění. Obsahují obory hudební, literárně-dramatické, taneční, výtvarné a hudebně-pohybové. Jsou většinou určeny dětem s vyhraněnými zájmy a schopnostmi.
- Jazykové školy – zde se realizuje výuka cizích jazyků. Slouží k získávání nových vědomostí či k prohlubování vědomostí.

2.5.2 Občanská sdružení, organizace a hnutí dětí a mládeže v České republice

Existuje celá řada organizací pro děti a mládež, která se věnují právě jejich volnému času. Já bych se však chtěla zmínit pouze o některých z nich. Podrobněji bych se chtěla zmínit o sdružení Junák, Pionýr, YMCA, YWKA, Sokol a Hnutí Brontosaurus. Mezi další sdružení patří Asociace turistických oddílů mládeže (ATOM), Česká tábornická unie (ČTU), Folklorní sdružení České republiky (FoS), DUHA, Asociace pro mládež, vědu a techniku (AMAVET), Liga lesní moudrosti, Prázdninová škola Lipnice. V neposlední řadě také do těchto sdružení patří i církevní domy jako volnočasová centra pro mládež a sem patří Salesiánské domy se středisky mládeže.

- Junák – existuje od roku 1906, ale do naší země se dostal až roku 1911 a to zásluhou Antonína Benjamína Svojsíka. Je to skautské hnutí, které je součástí celosvětového skautského hnutí. Je to dobrovolné a nepolitické hnutí, které je otevřeno chlapcům i dívkám. Cílem skautského hnutí je podporovat rozvoj osobnosti dětí a mládeže, jejich fyzických, duševních, sociálních a duchovních schopností a to tak, aby celý život dokázali plnit povinnosti k sobě samým,

k ostatním lidem a k přírodě. Cílem tedy je všestranně rozvinutý člověk. Zdůrazňuje principy solidarity, aktivity, tvořivosti a samostatnosti.

- Pionýr – v současné době je druhým největším sdružením pro volný čas dětí a mládeže v České republice. Je to demokratické, dobrovolné a nezávislé sdružení, které se zabývá osvětou, kulturně-výchovnou a charitativní činností, obhajobou a uspokojováním potřeb dětí a mládeže a uspokojováním zájmů dětí a mládeže. Pionýr organizuje celoroční aktivity, prázdninové aktivity a příležitostné akce. Cílem činností je vést děti a mládež k aktivnímu občanství a kladným morálním hodnotám. Děti se sami podílejí na tvorbě a realizaci aktivit. Řídí se těmito principy: svoboda, samospráva, spravedlnost, solidarita, spolupráce a sebezdokonalování.
- YMCA – Young Mens Christian Association. Nejstarší celosvětová křesťanská organizace pro mladé lidi, byla založena roku 1844 v Anglii. Příslušnost k nějakému náboženství však není podmínkou. Hlavními cíli tohoto sdružení jsou zlepšování sociálních a hospodářských podmínek pro život mladých lidí, sjednocování mládeže v duchu světoobčanství a křesťanského pojetí života. Rozvíjí sociální a charitativní činnost a také vytváří podmínky pro volnočasové aktivity. Buduje ubytovací zařízení, sportoviště, zřizuje knihovny a studovny, pořádá víkendové akce a tábory. Na našem území působí od 20. let 20. století.
- YWKA – Young Womens Christian Association. Tato organizace byla založena roku 1855 v Anglii a je to křesťanské sdružení mladých žen. Cílem je zlepšování sociálních a životních podmínek pro mladé ženy v křesťanském duchu, sdružení se snaží zajistit rozvoj osobnosti po stránce duchovní, mravní a fyzické. Na naše území se dostává roku 1897, výrazněji se však začíná projevovat až po vzniku Československé republiky za podpory Alice Masarykové.
- „Sokol – česká obec sokolská, patří mezi tělovýchovné a sportovní organizace. Patřil mezi naše nejvýznamnější organizace a je nejstarší organizací vzniklou na území Čech a Moravy. První sokolská jednota v Praze vznikla roku 1862. Od této doby vznikalo mnoho sokolských jednot. Cílem výchovy je rozvoj osobnosti člověka po stránce duchovní i fyzické, snaží se rozvíjet fyzickou zdatnost. Orientoval se na činnosti správní, hospodářské, technické a

vzdělávací. V roce 1952 byl sokol zrušen. Roku 1989 byl pak znovu obnoven, ale už nedosáhl takového postavení a rozmachu jako před druhou světovou válkou.“ (Němec, 2002, s.34-42)

- „Hnutí Brontosaurus – nezávislé hnutí sdružující děti a mládež zaměřené na ochranu a tvorbu životního prostředí.“ (Pávková, 2002, s. 144)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VOLNÝ ČAS A MĚSTO ČESKÁ TŘEBOVÁ

Svůj výzkum jsem realizovala v České Třebové, a tak bych Vás ráda seznámila s aktivitami, které toto město pro děti staršího školního věku nabízí.

Nejdříve ale několik slov o tomto městu. Česká Třebová má kolem 17 000 obyvatel. Fungují zde 3 základní školy (ZŠ Habrmanova, ZŠ Nádražní, ZŠ Ústecká), gymnázium a 1 základní škola praktická. Ve městě také nalezneme 1 střední školu a odborné učiliště. Od roku 1993 zahájilo ve městě činnost dislokované pracoviště Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice. V rámci svého výzkumu jsem komunikovala s výše zmíněnými třemi základními školami.

Česká Třebová nabízí celou řadu různých volnočasových aktivit pro děti a mládež. Mezi nejrozsáhlejší instituce v tomto směru patří **Dům dětí a mládeže**, který nabízí pravidelné i jednorázové aktivity pro děti a mládež a **Základní umělecká škola**. Mezi další organizace, které se věnují volnému času dětí a mládeže patří **ČSOP Podorlicko**, což je organizace ochránců přírody, která pečuje o přírodu v České Třebové a jejího okolí. Dále zde můžeme najít **taneční školu**, **organizaci Junák** a také řadu **sportovních oddílů a kreativně zaměřených souborů**. V České Třebové také působí **církevní organizace** věnující se volnému času dětí a mládeže. Mimo tyto organizace, soubory a oddíly mají děti v České Třebové možnost navštěvovat Městskou knihovnu, Kulturní centrum, ve kterém je umístěno kino a probíhají zde různá divadelní a jiná představení, Městské muzeum, krytý plavecký bazén. V měsíci červnu se ve městě uskutečňuje Týden sportu, kde mimo sportu můžeme najít i nějaké to kulturní vyžití. V zimních měsících pak děti a mládež mohou navštěvovat nově vytvořenou sjezdovku „Peklák“, zimní stadion, kam děti mohou chodit bruslit. Podrobněji se o těchto volnočasových aktivitách v České Třebové zmiňuji v příloze P I.

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala kvantitativní výzkum. Prostřednictvím tohoto výzkumu jsem zjišťovala jakým způsobem žáci 6. a 7. tříd základních škol tráví svůj volný čas.

4.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Cílem mého výzkumu je zjistit, jak současné děti 6. a 7. tříd základních škol tráví svůj volný čas, jakým aktivitám se ve svém volném čase věnují, jaké kroužky navštěvují. Zda dětem nabídka volnočasových aktivit v České Třebové vyhovuje a co by případně chtěli v tomto směru změnit.

Pro výzkum jsem si zvolila následující dílčí cíle:

1. Zjistit jakým způsobem a kterými aktivitami se žáci 6. a 7. tříd základních škol v České Třebové zabývají.
2. Jaké aktivity děti ve svém volném čase preferují a kde nejraději svůj volný čas tráví.
3. Zjistit, zda děti využívají organizovanou formu trávení volného času. Zda děti využívají nabídek škol, sportovních či zájmových oddílů, volnočasových institucí.
4. Zjistit, jestli dětem chybí některé volnočasové aktivity v České Třebové.
5. Zjistit, zda děti ve svém volném čase zažívají nudu a jakou aktivitou se nudy zbavují.
6. Zjistit, jakou hlavní funkci pro ně volný čas má

Po vyjasnění cílů, které jsem si zvolila jako klíčové pro svůj výzkum, mohu formulovat tyto otázky:

O1: Věnují se žáci 6. a 7. tříd většinou pasivní zábavě (PC, TV)?

O2: Tráví žáci svůj volný čas raději doma než mimo domov?

O3: Tráví žáci 6. a 7. tříd svůj volný čas raději s kamarády než s rodiči?

O4: Zažívá většina dětí ve svém volném čase nudu?

O5: Je zábava hlavní funkcí volného času pro děti?

O6: Navštěvují děti v České Třebové nejčastěji dům dětí a mládeže?

O7: Co děti v České Třebové nejvíce postrádají v oblasti volného času?

O8: Navštěvuje většina dětí zájmové či jiné kroužky? Využívá většina dětí organizovanou formu trávení volného času?

4.2 Metody výzkumu

Výzkum jsem realizovala na základních školách v České Třebové, kde jsem prostřednictvím dotazníku oslovila žáky 6. a 7. tříd. Ke sběru dat jsem tedy využila metodu dotazníku. Dotazník jsem si vybrala, protože jsem potřebovala získat informace od velkého počtu respondentů a dotazník je jednou z metod, která patří k poměrně rychlému zjišťování informací od velkého počtu jedinců v poměrně krátkém čase a s relativně malým nákladem. (Disman, 2006)

Dotazník, který jsem použila pro sběr dat k výzkumu byl anonymní a skládal se ze 17 otázek (viz. Příloha P II). Otázky, které jsem použila byly uzavřené, kde byly vypsané hotové odpovědi a žáci si tudíž museli vybrat, ale také jsem použila otázky otevřené, kde žáci odpověď vytvářeli sami a v některých případech jsem použila i otázky polouzavřené, kde byly dány možné alternativy odpovědí, ale žáci mohli odpověď ještě povysvětlit. 1., 2. a 3. otázku můžeme zařadit do tzv. kontaktních otázek, které se ptaly na věk, pohlaví a ročník dětí. 4. a 5. otázka byly otázky s volnými odpověďmi, zde žáci vypisovali jaké mají nejoblíbenější činnosti ve volném čase a kde nejraději svůj volný čas tráví. 6. otázka byla zaměřena na to, s kým žáci nejraději tráví svůj volný čas. 7. otázka se ptala na to, kolik volného času děti ve svém volném čase mají. 8. a 9. otázka se ptala na nudu ve volném čase dětí, u 9. otázky byla opět možnost volných odpovědí. 10. otázka zjišťovala jakou hlavní funkci by pro děti volný čas měl mít. 11. otázka zjišťovala, zda žáci využívají jednorázových aktivit ve svém volném čase. 12. otázka se ptala, jaká zařízení děti ve volném čase navštěvují. 13. otázka zjišťovala, co dětem v jejich okolí chybí. 14.-17. otázka byla zaměřena na zájmové a jiné kroužky, které děti navštěvují.

Dotazníky jsem roznesla do základních škol v České Třebové. Každé škole jsem poskytla 50 dotazníků. Jelikož jsem se v každé škole osobně domluvila a po dohodě žáci v přítomnosti učitele dotazníky vyplnili, návratnost byla 100%.

4.3 Výzkumný vzorek

Výzkum je zaměřen na děti staršího školního věku. Základní soubor výzkumu tvořili žáci druhého stupně za tří základních škol z 6. a 7. tříd.

Výzkum jsem realizovala na třech základních školách v České Třebové (Základní škola Habrmanova, Základní škola Nádražní a Základní škola Ústecká). Na každé základní škole jsem se osobně domluvila se zástupcem ředitele a po osobní domluvě byly dotazníky v hodinách žákům rozdány. Každé škole jsem dala k dispozici 50 dotazníků.

Výběrový soubor tak tvořilo 150 žáků z 6. a 7. tříd těchto tří základních škol. Dotazník žáci vyplňovali za přítomnosti učitele a to hlavně v hodinách občanské nauky, proto byla návratnost dotazníků 100 %.

4.4 Výsledky výzkumu

Data byla sesbírána pomocí dotazníkové metody, ze získaných dat byla vypočítána absolutní a relativní četnost.

Základní utřídění dat jsem provedla podle tzv. čárkovací metody. Nejdříve jsem zapsala všechny hodnoty, kterých jsem dosáhla, a poté jsem pomocí čárek zaznamenávala jejich výskyt. Výsledky této čárkovací metody jsem poté převedla do tabulky četností. Tuto četnost jsem ještě doplnila o relativní četnost. Tu jsem vypočítala tak, že jsem četnost vydělila celkovou četností. Relativní četnost jsem poté vyjádřila v procentech a to tak, že jsem relativní četnost vynásobila 100. Vypočítaná relativní četnost nám poskytuje informace o tom, jak velká část z celkového počtu hodnot připadá na danou hodnotu (kategorii). (Chráška, 2003)

4.4.1 Grafické znázornění výsledků

4.4.1.1 Čemu se ve svém volném čase nejraději věnuješ?

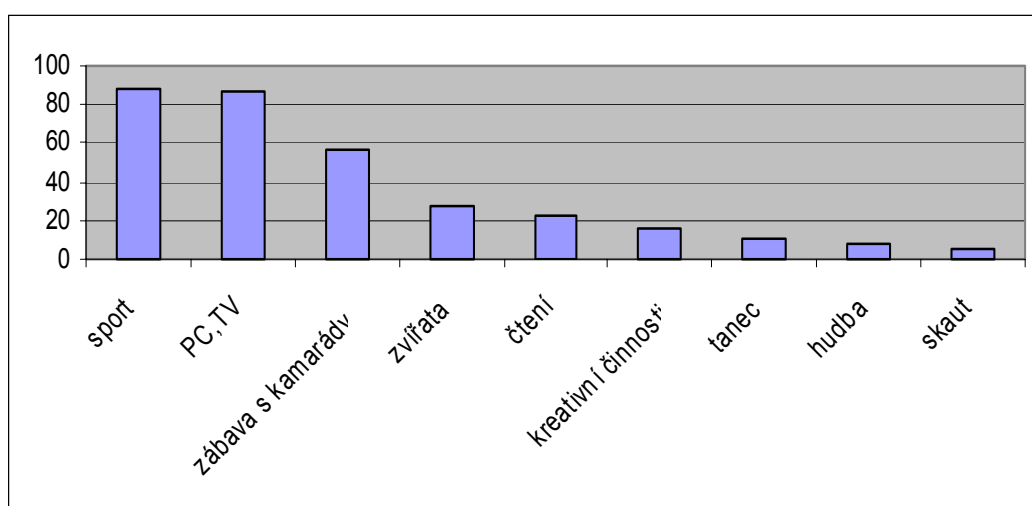
Žáci u této otázky měli za úkol vypsát 3 nejoblíbenější činnosti, které ve svém volném čase realizují. Pro větší přehlednost jsem odpovědi žáků rozdělila do několika kategorií.

	absolutní četnost
sport	88
PC,TV	87

zábava s kamarády	56
zvířata	27
čtení	23
kreativní činnosti	16
tanec	11
hudba	8
skaut	5

Tab.1. Volnočasové aktivity

Nejvíce žáků se věnuje sportu (88), ale také počítači a televizi (87). 56 žáků vyhledává zábavu s kamarády ve svém volném čase. 27 žáků 6. a 7. tříd rádo věnuje svůj volný čas svému zvířeti. 23 dětí si rádo něco přečte. A mezi další oblíbené činnosti patří kreativní činnosti (16), jako jsou např. modeláři, tanec (11), hudba (8) a skaut (5). Pro větší přehlednost uvádím graf:

Obr. 1. Volnočasové aktivity

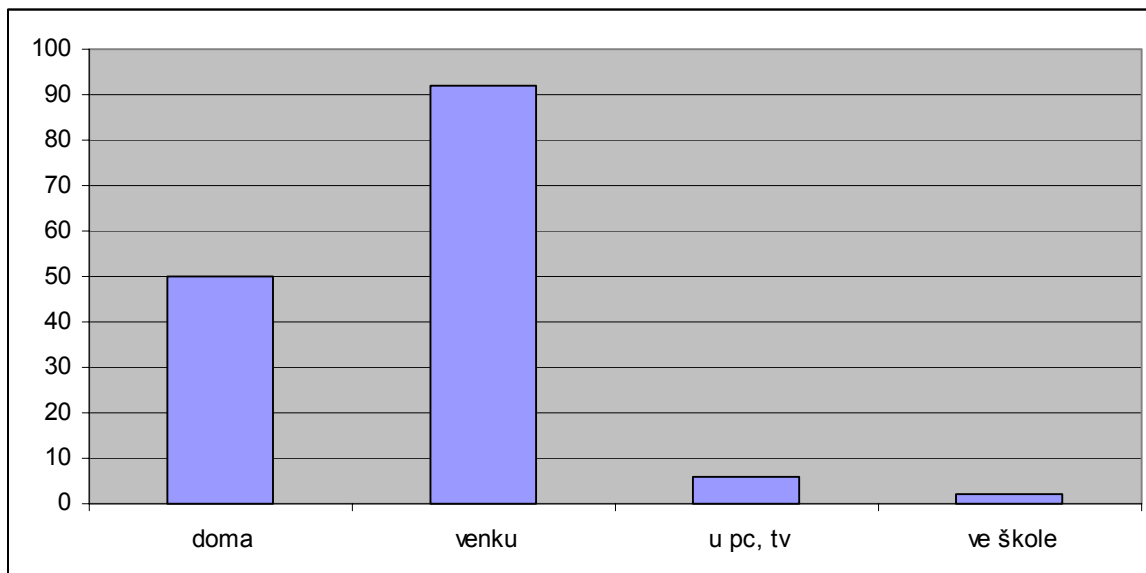
4.4.1.2 *Napiš na jakém místě nejradyji tráviš svůj volný čas.*

Zde žáci vypisovali místa, kde svůj volný čas nejradyji tráví. Pro větší přehlednost jsem opět jejich odpovědi uspořádala do kategorií.

	absolutní četnost	relativní četnost v %
venku	92	61,30%
doma	50	33,30%
u pc, tv	6	4%
ve škole	2	1,30%

Tab. 2. Prostředí pro volný čas

Nejvíce dětí odpovědělo, že svůj volný čas nejraději tráví někde venku (61,3%), další častou odpovědí bylo, že nejraději jsou děti doma (33%). 4% u počítače a televize a 1,3% ve škole.

Obr. 2. Prostředí pro volný čas

4.4.1.3 Svůj volný čas nejraději trávím s

	absolutní četnost	relativní četnost v %
kamarády	118	78,70%
rodiči	21	14%
sám	11	7,30%
jinak	0	0%

Tab. 3. Osoba pro volný čas

Nejvíce žáků 6. a 7. tříd svůj volný čas nejraději tráví s kamarády (78%), s rodiči a jinými rodinnými příbuznými nejraději tráví volný čas 14% dětí a 7,3% dětí tráví nejraději volný čas samo.

4.4.1.4 Kolik volného času máš každý den?

	absolutní četnost	relativní četnost v %
asi půl hodiny	0	0%
asi 1 hodinu	8	5,30%
asi 2 hodiny	46	30,70%

asi 3 a více hodin	96	64%
--------------------	----	-----

Tab. 4. Množství volného času

Nejvíce dětí má 3 a více hodin volného času, což si myslím, že je pro jejich věk uspokojující zjištění. Dvě hodiny volného času má 30,7% dětí. Jednu hodinu má 5,3% dětí a půl hodiny volného času nemá z dotázaných dětí žádné dítě.

4.4.1.5 Jak často ve svém volném čase zažíváš nudu?

	absolutní četnost	relativní četnost v %
každý den	11	7,30%
občas	79	52,70%
jen velmi zřídka	51	34%
nikdy	9	6%

Tab. 5. Nuda ve volném čase

Většina z dotázaných dětí (52,7%) zažívá ve svém volném čase nudu občas, 34% dětí nudu zažívá jen velmi zřídka a každý den nudu zažívá 7,3% dětí. Pouze 6% dětí z dotázaných má takovou organizaci volného času, že nudu nezažívají.

4.4.1.6 Co děláš proti nudě?

Toto byla jedna z otázek, kde děti měli možnost volných odpovědí. Opět jsem jejich odpovědi utřídila do kategorií.

	absolutní četnost	relativní četnost v %
PC, TV	62	41,30%
čtení	19	12,70%
snhažím se něco si vymyslet	18	12%
kamarádi	11	7,30%
sport	10	6,70%
nic	10	6,70%
hudba	8	5,30%
jdu ven	7	4,70%
zvářata	5	3,30%

Tab. 6. Činnosti proti nudě

Nejvíce dětí (41,3%) hledá řešení toho, jak se zbavit nudy u počítače či u televize. Další dotazovaní žáci se snaží zbavit se nudy pomocí čtení nějaké knížky (12,7%), snaží se

vymyslet si nějakou činnost (12%), jdou za kamarády (7,3%), sportují (6,7%), nedělají nic proti nudě (6,7%), hudbou (5,3%), jdou ven (4,7%) nebo se snaží zabavit pomocí svého zvířete (3,3%).

4.4.1.7 Jakou hlavní funkci by pro tebe měl volný čas splňovat?

U této otázky žáci mohli opět zakroužkovat více odpovědí.

	absolutní četnost
zábava	142
oddech, odpočinek	68
učení se novým dovednostem	31
získávání nových přátel	47
pohyb	91
činnosti ve prospěch druhých lidí, ochrana přírody a životního prostředí	21

Tab. 7. Funkce volného času

Volný čas by pro většinu žáků (94%) měl být časem pro zábavu. Pro 60% dětí by měl obsahovat pohyb. Dále by měl splňovat oddech a odpočinek, a to pro 68 dětí. 47 dětí by jako jednu z hlavních funkcí vidělo v seznamování se s novými přáteli. 31 dětí se rádo ve svém volném čase učí novým dovednostem a 21 dětí vidí smysl volného času v činnostech ve prospěch druhých lidí, v ochraně přírody a životního prostředí.

4.4.1.8 Využíváš jednorázových (nepravidelných) nabídek aktivit ve svém volném čase?

	absolutní četnost	relativní četnost v %
ano	114	76%
ne	36	24%

Tab. 8. Jednorázové aktivity

114 (76%) dětí využívá jednorázových aktivit ve svém volném čase. Tito žáci měli svou odpověď blíže specifikovat: 64 z nich využívá nabídek letních táborů a výletů. 41 dětí se účastní sportovních zápasů a utkání a 9 z nich chodí na školní zábavy.

4.4.1.9 Navštěvuješ nějaké z uvedených zařízení?

U této otázky žáci 6. a 7. tříd opět mohli zakroužkovat více odpovědí.

	absolutní četnost
dům dětí a mládeže	30

sportovní oddíl	66
základní uměleckou školu	16
knihovnu	79
kino	80
církevní organizace	5
občanská sdružení	20
školní klub	4
jiné	7

Tab. 9. Návštěvnost zařízení

Nejvíce žáků navštěvuje kino (80) a knihovnu (79). Dále děti hodně navštěvují sportovní oddíly (66). Mezi další organizace, které navštěvují patří dům dětí a mládeže (30), občanská sdružení (20), základní uměleckou školu (16), církevní organizace (5) a školní klub (4). 7 žáků odpovědělo, že navštěvuje jiné organizace. Z těchto 7 žáků 6 žáků odpovědělo, že nenavštěvují nic a 1 odpověděl, že navštěvuje plavecký bazén.

4.4.1.10 Co ti ve tvém okolí chybí?

Žáci opět mohli označit více možných odpovědí.

	absolutní četnost
sportovní hala	36
zájmový kroužek	16
hřiště	19
herna	30
knihovna	0
internet	31
plavecký bazén	0
prostory pro zimní sporty	19
jsem spokojen	57
jiné	9

Tab. 10. Nedostatky ve volném čase

Většina žáků je s nabídkou volnočasových aktivit v České Třebové zcela spokojena, což mě opravdu těší. 36 dětem chybí sportovní hala, 31 žákům chybí veřejný internet, 30 žákům chybí herna. 19ti žákům chybí hřiště, které by bylo volně přístupné pro všechny a prostory pro zimní sporty. 16ti žákům chybí nějaký zájmový kroužek. Plavecký bazén a knihovna nechybí nikomu. 9 dětí uvedlo, že jim v České Třebové chybí něco jiného, a to aquapark (5), fitcentrum (3) a sál na tancování (1).

4.4.1.11 Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké kroužky?

	absolutní	relativní
--	-----------	-----------

	četnost	četnost v %
ano	105	70%
ne	45	30%

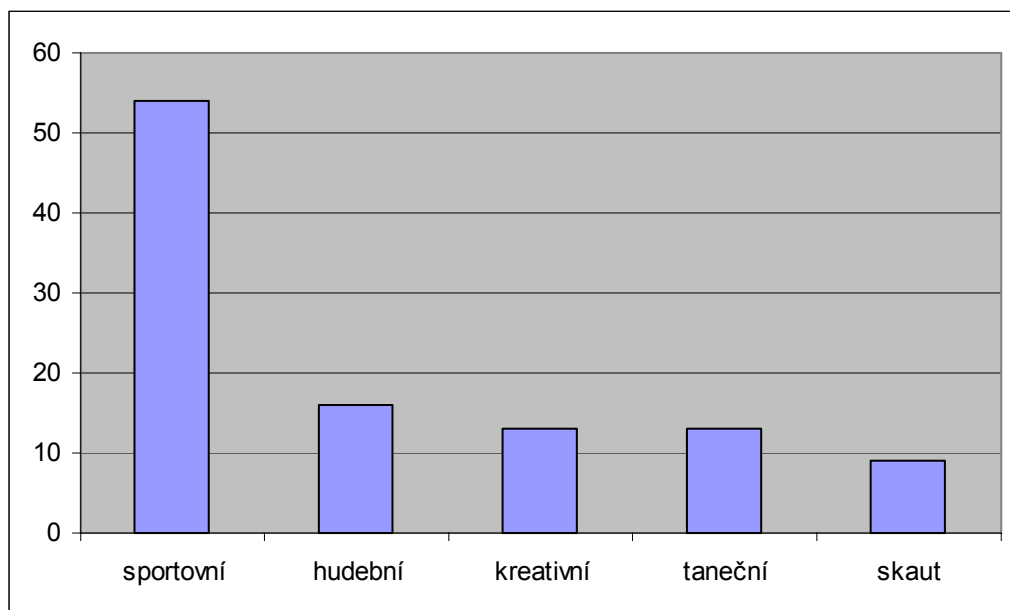
Tab. 11. Návštěvnost kroužků

Těchto 105 dětí navštěvuje následující kroužky ve svém volném čase:

Kroužky jsem opět pro větší přehlednost rozdělila do 5 kategorií.

	absolutní četnost
sportovní	54
hudební	16
kreativní	13
taneční	13
skaut	9

Tab. 12. Druhy kroužků

Obr. 3. Druhy kroužků

Nejnavštěvovanější jsou tedy sportovní kroužky, ty navštěvuje 45% dětí. Nejnavštěvovanějším sportovním kroužkem je fotbal. Navštěvuje ho 19 dětí z dotázaných. Mezi nejvíc navštěvovaný hudební kroužek patří kytara, kterou navštěvuje 5 dětí z dotázaných. Nejoblíbenějším kreativním kroužkem je modelář, kterého navštěvuje 7 dětí.

Ty děti, které odpověděly na předchozí otázku, že nějaké kroužky navštěvují měli za úkol zodpovědět ještě další dvě otázky, které se týkaly navštěvování jejich kroužků.

4.4.1.12 Jak často uvedené kroužky navštěvuješ?

	absolutní četnost	relativní četnost v %
1 za týden	53	50,50%
2x za týden	16	15,20%
3x za týden	22	21%
4x za týden a víc	14	13,30%

Tab. 13. Frekvence návštěvnosti kroužků

50,5% žáků navštěvuje svoje kroužky 1 za týden. 21% dětí je navštěvuje 3x za týden. 15,2% je navštěvuje 2x týdně a zbytek dětí (13,3%) je navštěvuje 4x týdně i více.

4.4.1.13 Kde kroužky navštěvuješ?

	absolutní četnost	relativní četnost v %
v místě bydliště	96	91,40%
dojždím do okolního města	9	8,57%
jinak	0	0%

Tab. 14. Místo návštěvnosti kroužků

Většina dětí (91,4%) navštěvuje kroužek v místě bydliště, což je v České Třebové. Ostatní děti (8,5%) dojíždějí do okolního města, a to do 10 kilometrů vzdáleného Ústí nad Orlicí.

4.4.1.14 Jsi s nabídkou zájmových a jiných kroužků ve svém okolí spokojen(a)?

Na tuto otázku odpovídali už všichni dotazovaní žáci.

	absolutní četnost	relativní četnost v %
ano	121	80,70%
ne	29	19,30%

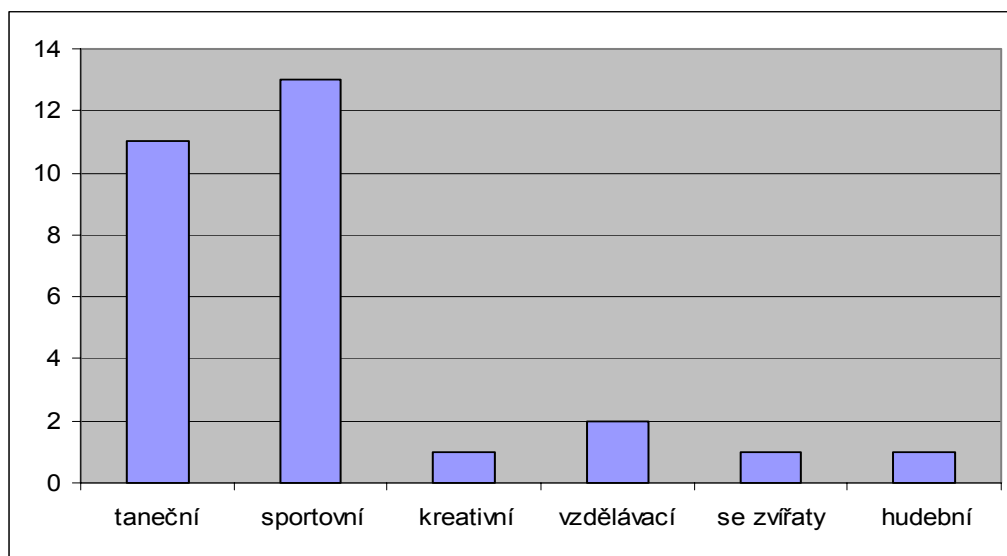
Tab. 15. Spokojenost s kroužky

80,7% žáků je s nabídkou zájmových a jiných kroužků v České Třebové spokojena, což je potěšující zpráva. 29 žáků odpovědělo, že spokojeno s nabídkou není a těmto žákům v České Třebové chybí tyto kroužky:

	absolutní četnost

sportovní	13
taneční	11
vzdělávací	2
kreativní	1
se zvířaty	1
hudební	1

Tab. 16. Chybějící kroužky

Obr. 4. Chybějící kroužky

Tito žáci uvedli, že jim chybí tyto konkrétní kroužky: breakdance, nohejbal, atletika, kroužek s koňmi, skateboard, hip-hop dance, dějepisný kroužek, triatlon, kroužek, který by se věnoval počítačům, hasičský kroužek, tenis, curling, stepování, cyklistika, lukostřelba, příčná flétna, basketball.

Některé z uvedených kroužků by ale žáci v České Třebové našli (cyklistika, hip-hop dance). Záleží na jaké straně je tady vina, že žáci o těchto kroužcích nevědí. Možná se málo o ten svůj zájem zajímají a nebo to také může být záležitost organizátorů kroužků, kteří nedostatečně informují veřejnost o kroužcích v České Třebové.

4.5 Vyhodnocení otázek výzkumu

O1: Věnují se žáci 6. a 7. tříd většinou pasivní zábavě (PC, TV)?

Na tuto otázku není jednoznačná odpověď, protože výsledky výzkumu ukázaly, že 87 žáků ze 150 dotázaných tráví nejraději svůj volný čas u počítače či televize, ale zároveň 88 žáků

odpovědělo, že svůj volný čas rádo tráví sportem. Z tohoto tedy vyplývá, že 58% žáků z 6. a 7. tříd tráví svůj volný čas u počítače či televize a 58,7% ho tráví aktivně.

O2: Tráví žáci svůj volný čas raději doma než mimo domov?

Z tabulky č. 2 vyplývá, že žáci svůj volný čas nejraději tráví venku (61,3%). Prostředí mimo domova patří mezi jejich nejoblíbenější místo pro trávení jejich volného času.

O3: Tráví žáci 6. a 7. tříd svůj volný čas raději s kamarády než s rodiči?

Tabulka číslo 3 nám ukazuje, že žáci 6. a 7. tříd nejraději svůj volný čas tráví s kamarády (78,7%). Pouhých 14% z dotázaných svůj volný čas rádo tráví s rodiči či jinými rodinnými příslušníky.

O4: Zažívá většina dětí ve svém volném čase nudu?

Z tabulky číslo 5 vyplývá, že většina dětí (52,7%) nudu ve svém volném čase zažívá pouze občas a 34% dětí ji zažívá jen velmi zřídka a 6% dětí ji nezažívá nikdy. Tuto otázku tedy můžu potvrdit, děti ve svém volném čase nudu zažívají, i když je to třeba pouze občas.

O5: Je zábava hlavní funkcí volného času pro děti?

Tabulka č. 7 nám říká, že zábava je opravdu tou hlavní funkcí ve volném čase dětí a mládeže. Po zábavě ve volném čase touží 142 dětí ze 150 dotazovaných dětí. Je tedy důležité dbát na to, aby zábava byla neoddělitelnou součástí aktivit dětí ve volném čase.

O6: Navštěvují děti v České Třebové nejčastěji Dům dětí a mládeže?

Dům dětí a mládeže v České Třebové je rozsáhlou institucí, která se podílí na řadě pravidelných i nepravidelných aktivit v České Třebové, není ale nejnavštěvovanějším zařízením. Mezi nejnavštěvovanější zařízení v České Třebové patří kino a knihovna.

O7: Co děti v České Třebové nejvíce postrádají v oblasti volného času?

Tabulka číslo 10 nám ukazuje, že děti v České Třebové jsou ve své většině (57 dětí za 150) s volnočasovou nabídkou spokojeni. Pokud bych měla říct, co jim ale nejvíc chybí, tak děti zakroužkovaly sportovní halu (30), hernu (30) a veřejný internet (31).

O8: Navštěvuje většina dětí zájmové či jiné kroužky ve svém volném čase? Využívá většina dětí organizovanou formu trávení volného času?

Ano, většina dětí (70%) navštěvuje zájmové a jiné kroužky v České Třebové a většina dětí využívá organizovanou formu trávení volného času. Je potěšující, že je to ještě celá většina dětí, které se snaží rozvíjet určitým způsobem svoje zájmy, a tím i svoji osobnost a netráví tak svůj volný čas prostým touláním se po městě či někde jinde.

4.6 Shrnutí

Výzkum, který jsem prováděla je možné charakterizovat jako vzhled do problematiky volnočasových aktivit dětí staršího školního věku. Výzkum jsem realizovala v České Třebové, a tak mi tento výzkum nedovoluje zhodnotit celospolečenský trend využívání volnočasových aktivit dětí a mládeže.

Jsem mile překvapena z toho, že stále vysoké procento dětí využívá organizovanou formu trávení volného času, protože mé předpoklady byly zcela odlišné. Předpokládala jsem, že děti staršího školního věku svůj volný čas tráví spíše neorganizovanou formou a o nějaké kroužky už tyto děti nemají zájem. Je velice uspokojující, že děti využívají široké nabídky volnočasových aktivit, které jim Česká Třebová nabízí a umožňuje jim tak vhodným způsobem trávit jejich volný čas.

Na druhé straně počítač a televize velice zasahují do volného času dětí a mládeže. Jak už jsem uvedla výše počítač a televize patří mezi nejoblíbenější činnosti dětí ve volném čase, ale i přesto děti stále ve své většině zájmové i jiné kroužky navštěvují.

Je tedy důležité nabízet dětem takové volnočasové aktivity, aby i nadále využívaly zájmových a jiných kroužků a počítač nebo televize byly pouze takovým doplňkem v jejich volném čase. A hlavně je důležité dbát na to, aby neoddělitelnou součástí aktivit ve volném čase dětí a mládeže byla zábava.

ZÁVĚR

V současné době je opravdu důležité, aby rodiče, ale i učitelé, vychovatelé a vedoucí dbali na vhodné využívání volného času u dětí a mládeže. Je důležité zabránit patologickému využívání volného času, protože negativní jevy ve společnosti se stále rozšiřují a mají veliký vliv na děti a mládež. Pro dospívající se tyto jevy mohou stát zajímavými a normálními, protože jsou jim tak podávána např. v médiích. Proto by snahou dnešní společnosti mělo být vytváření stále nových a zajímavých podmínek a aktivit pro trávení volného času. Měla by být také zajištěna dobrá informovanost o těchto aktivitách, a také vhodná motivace pro děti a mládež. Toto ale nesvede společnost sama, musí se na tom podílet řada dalších činitelů a to hlavně rodina dětí a mládeže, ale i škola, vychovatelé, učitelé atd. Ale především je to záležitost rodiny. Rodina tím, jak žije ovlivňuje způsob života svých dětí.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak současné děti 6. a 7. tříd základních škol v České Třebové tráví svůj volný čas. Z výzkumu vyplynulo, že dospívající se hodně věnují sportu a dalším zájmovým aktivitám, i když mezi aktivním a pasivním trávením volného času není příliš velký rozdíl. Televize a počítač stojí hned za sportem a dalšími zájmovými aktivitami a dospívající jim nejspíš připisují také určitou důležitost v jejich volném čase.

Zajímavá je skutečnost, že většina dětí je s nabídkou volnočasových aktivit a zařízení spokojena, což je pro mě a pro Českou Třebovou potěšující zpráva. Předpokládala jsem, že dětem v našem městě bude chybět např. herna či hřiště, protože ty opravdu v našem městě chybí a asi by bylo dobré je zde v budoucnu zřídit. Herna by mohla pomoci v rámci prevence patologických jevů, děti už by se nemusely bezcílně potulovat po městě a svůj volný čas by mohly trávit právě v herně.

V průběhu mé výzkumné činnosti jsem měla možnost se seznámit s činností volnočasových institucí, které v České Třebové zajišťují pravidelné i nepravidelné aktivity. Podle mého názoru je jejich činnost opravdu široká a zajímavá. Město Česká Třebová dětem a mládeži nabízí řadu zajímavých aktivit, ale na druhou stranu bych se zamyslela i nad tím, zda zde nezřídit i ty aktivity, které některým dětem ještě pořád v našem městě schází. Možná že by to právě zaujalo i tu menšinu dospívajících, kteří se ve svém volném čase ničemu konkrétnímu nevěnují.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: nakladatelství Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0139-7.
- [2] HÁJEK, B. – HOFBAUER, B – PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290-128-1.
- [3] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vydání Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [4] CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice. Základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-244-0765-5.
- [5] KOHOUTEK, R. *Vývojová psychologie*. 2. vydání Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2003.
- [6] NĚMEC, J. et al. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.
- [7] PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. vydání Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- [8] RENOTIÉROVÁ, M. a kol. *Speciální pedagogika*. 3. vydání Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-244-1073-7.
- [9] SPOUSTA, V. a kol. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, 1998. ISBN 80-210-1275-7.
- [10] SPOUSTA, V. a kol. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, 1996. ISBN 80-210-1274-9.
- [11] SPOUSTA, V. a kol. *Teoretické základy výchovy ve volném čase. Úvod do studia pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, 1994. ISBN 80-210-1007-X.
- [12] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie 1. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

- [13] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- [14] VÁŽANSKÝ, M. – SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.
- [15] VÁŽANSKÝ, M. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, 1994. ISBN 80-210-0428-2.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Volnočasové aktivity.....	35
Obr. 2. Prostředí pro volný čas.....	36
Obr. 3. Druhy kroužků.....	40
Obr. 4. Chybějící kroužky.....	42

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Volnočasové aktivity.....	34
Tab. 2. Prostředí pro volný čas.....	35
Tab. 3. Osoba pro volný čas.....	36
Tab. 4. Množství volného času.....	36
Tab. 5. Nuda ve volném čase.....	37
Tab. 6. Činnosti proti nudě.....	37
Tab. 7. Funkce volného času.....	38
Tab. 8. Jednorázové aktivity.....	38
Tab. 9. Návštěvnost zařízení.....	38
Tab. 10. Nedostatky ve volném čase.....	39
Tab. 11. Návštěvnost kroužků.....	40
Tab. 12. Druhy kroužků.....	40
Tab. 13. Frekvence návštěvnosti kroužků.....	41
Tab. 14. Místo návštěvnosti kroužků.....	41
Tab. 15. Spokojenost s kroužky.....	41
Tab. 16. Chybějící kroužky.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Volný čas v České Třebové

P II: Dotazník

PŘÍLOHA P I: VOLNÝ ČAS V ČESKÉ TŘEBOVÉ

Naše město nabízí řadu zajímavých aktivit a příležitostí ve volném čase pro děti a mládež. Mezi hlavní organizace, které se podílejí na tvorbě volnočasových aktivit patří Dům dětí a mládeže a Základní umělecká škola.

Dům dětí a mládeže nabízí celou řadu zajímavých kroužků i jednorázových aktivit pro děti a mládež. Byl zřízen za účelem poskytování výchovy dětí a mládeže ve volném čase. Předmětem činností je pravidelná zájmová činnost, příležitostná zájmová činnost, prázdninová činnost, soutěže a přehlídky, individuální práce a spontánní aktivity v oblasti turistiky, tělovýchovy, estetiky, společenských a přírodních věd. Jeho činnost je opravdu široká. Mezi kroužky, které Dům dětí a mládeže nabízí pro děti staršího školního věku patří:

- Jazykové kroužky:

Angličtina pro začátečníky – je to pro děti od 2. třídy základní školy, výuka probíhá podle učebnice Bravo Starter.

Angličtina pro pokročilé – pro děti, které se už učí anglicky 1-2 roky, nejméně však žáci 3. třídy základní školy.

- Výtvarné kroužky:

Kouzelná paleta – výtvarný kroužek pro děti od 1. třídy základní školy, je to malování pro začátečníky i pokročilé.

Dekorační kroužek – pro děti školního věku. Výzdoba interiérů k aktuálním akcím či tradicím sádrou, kovem, dřevem, přírodními materiály a dalšími materiály, aranžování květin atd.

Netradiční techniky – pro děti školního věku, výroba ručního papíru, loutek, ozdob, odlitků ze sádry, drhání atd.

Keramika pro děti – ta je určená dětem od 3.-9. třídy základní školy, základy práce s keramikou, výroba keramických předmětů, práce s glazurou, možnost vypálení v nové keramické peci Domu dětí a mládeže.

- Hudební obory:

Kytara pro pokročilé – pro děti, které už hrají 1 rok, výuka písní a doprovodů k táboračku.

Flétna – individuální výuka. Je určena začátečníkům i pokročilým.

Klavír (keyboard) – individuální výuka. Je určen začátečníkům i pokročilým.

- Sport:

Šachy pro začátečníky – pro děti od 2. třídy základní školy.

Šachy pro pokročilé – pro děti, které už mají zkušenosti v šachu.

Džesgymnastika – určeno dívkám i chlapcům od 5. třídy základní školy, cvičení a tanec při hudbě.

Aerobic pro starší – aerobní cvičení s hudbou, určené dětem a mládeži od 6. třídy základní školy.

Cyklistický kroužek – pro děti od 8 do 12 let, rekreační cyklistika v okolí, cykloturistika, přes zimu fyzická příprava – návštěva krytého plaveckého bazénu atd.

Sportovní hry – pro chlapce i dívky od 1. třídy základní školy, hraní s míčem i bez, různé pohybové hry v tělocvičně.

Mažoretky – pro dívky od 10 do 12 let.

Capoeira – brazilské bojové umění. Je to kombinace tance, netradičního boje a akrobacie. Pro zájemce od 10 let.

El sol – soubor moderního scénického tance s prvky latinsko-amerického stylu. Protažení svalů, rytmická cvičení, průprava tanečních prvků, nácvik tanců, taneční vystoupení. Pro zájemce od 6 let.

Hip-Hop – výuka tance, nácvik tanečních vystoupení. Pro děti od 8 let.

- Přírodovědné kroužky:

Rybáři mladší – pro děti od 10 let.

Rybáři starší – pro děti, které už chodí tři roky.

Experimentální archeologie – kroužek zaměřený na naše nejstarší dějiny – Pravěk.

- Ostatní kroužky:

Plastikový modeláři – pro děti od 3. třídy, stavba plastikových modelů letadel a vojenské techniky.

Železniční modeláři – pro děti od 3. třídy, práce na stabilním panelu – kolejišti, výroba modelů vláčků, domků a všeho, co patří ke správnému kolejišti.

Divadelní kroužek Knoflíček – pro děti od 2. třídy základní školy, dramatická výchova, dramatické hry, mimika, gestikulace, tanec. Návčik divadelního představení.

Stolní hry – Netradiční stolní hry, např. HUPO, GO, HEKS, CARCASONÉ atd. pro zájemce od 7 do 12 a od 13 do 18 let.

Švadlenky – pro dívky od 10 let, práce s látkami a střihy, techniky šití, úpravy střihů, děvčata si během roku ušijí i něco na sebe a se svými modely se budou moci zúčastnit módní přehlídky pro mladé talenty.

Dívčí klub – pro dívky od 8 do 12 let, batikování, drátkování, ubrousková technika, výroba ručního papíru, výroba náramků přátelství.

Kroužek mladých kuchařů – pro zájemce od 8 do 15 let, příprava teplé i studené kuchyně.

Copík – pro zájemce od 1. třídy, základy práce na PC, práce s internetem, programy Microsoft Office, úprava digitálních fotografií, práce se scannerem.

Africký tanec – spontánní, dynamický, živelný tanec, který uvolňuje psychické bloky, harmonizuje člověka a sjednocuje ho s přírodou. Pro zájemce od 1. třídy základní školy.

Činnost Domu dětí a mládeže je opravdu široká, mimo výše vypsanych zájmových kroužků nabízí i další aktivity a mezi ně např. patří akce jako letní tábory, dětské karnevaly, plesy, Halloween, Mikuláš, tajné autozávody, výstavy a různá vystoupení.

Základní umělecká škola nabízí také řadu zajímavých aktivit. Kroužky základní umělecké školy se dělí do 4 oborů:

- Hudební obor – sem patří hra na klavír, elektrické klávesové nástroje, akordeon, na ostatní klávesové nástroje, housle, violu, violoncello, kytaru, zobcovou flétnu, flétnu, klarinet, saxofon, trubku, na bicí nástroje a další lidové a dechové nástroje. Také se v rámci tohoto oboru vyučuje pěvecká hlasová výchova a sborový zpěv.
- Literárně-dramatický obor – dramatická výchova, dramatika a slovesnost, dramatika s loutkou a slovesnost.
- Taneční obor – současný tanec, lidový tanec, klasická taneční technika.

- Výtvarný obor – plošná tvorba, prostorová tvorba, objektová a akční tvorba, výtvarná kultura.

ČSOP PODORLICKO – toto je organizace ochránců přírody. Organizace pracuje od roku 1981 a má 30 dospělých členů a 49 dětí ve 2 oddílech (Freoni a Puštíci). Sdružuje děti do 18 let. Do činnosti této organizace patří: praktická terénní ochrana přírody, ekologická výchova, v rámci projektu Biodiverzita mapování orchidejí na Českotřebovsku, sledování stavu studánek v okolí města a péče o ně, pravidelná výsadba stromků v biokoridorech, výroba, čištění a údržba ptačích budek. Děti se na pravidelných schůzkách připravují na přírodovědné soutěže, sledují stav životního prostředí a podílí se na údržbě chráněného území a smyslově naučné stezky. Také soutěží, hrají si, podnikají výlety a starají se o svůj chovatelský koutek, kde chovají želvy, činčily, osmáky atd. Organizace je také provozovatelem smyslově naučné stezky „Údolím Skuhrovského potoka“ a „Ekocentra Podorlicko. Smyslově naučná stezka funguje od roku 2002 a organizace na ni pravidelně pořádá programy pro veřejnost (např. Hledání jara na stezce nebo Rodina na stezce). Stezka je kombinací smyslového vnímání přírody a klasické naučné stezky. Je samoobslužná, důraz je kladen na aktivitu návštěvníka. Tato trasa je vhodná pro chodící populaci, pro rodiny s kočárky, pro vozíčkáře i pro cyklisty a lyžařské běžkaře. Na trase je 15 informačních tabulí, které podávají informace o přírodě, ale poskytuje i náměty na hry. Pro smyslové vnímání jsou stezky opatřeny např. čicháři, pákovou houpačkou, visutou lávkou nebo hmatáři se vzorky dřevin.

ČSOP Podorlicko je také zřizovatelem Ekocentra podorlicko. To funguje od roku 2001. Pořádá různé přednášky a výstavy pro veřejnost (např. Mykologické dny nebo dny dravců). Pořádá i přednášky a soutěže pro mládež. Lidé mají k dispozici ochránářskou videotéku, knihovnu nebo letákový informační servis. Poskytuje také zázemí pro oba oddíly Mladých ochránců přírody – Freoni a Puštíci.

Mezi další soubory, které se starají o volný čas dětí a mládeže v České Třebové, můžeme zařadit také **Taneční školu**. Taneční škola byla založena roku 2004 Šárkou Prossovou, která začala s několika žáky výukou scénického tance. V roce 2005 přidala tanec muzikálový a discodance. V současné době má škola okolo 100 studentů a začal se zde

vyučovat i hip-hop tanec a streetdance. Součástí výuky není pouze tanec, ale také rytmika, pohyb na jevišti a taneční terminologie.

Ve městě působí také organizace **Junák**. Tato organizace je součástí celostátního hnutí Junáka – svaz skautů a skautek. Oficiální název střediska v České Třebové je Středisko Javor. Má celkem šest oddílů a jeden Oldskautský kmen. Z toho jsou tři oddíly dívčí a tři chlapecké. Jeden dívčí oddíl má náboženské zaměření a jeden chlapecký oddíl je vodácký. Celkově má Junák asi 235 členů a schůzky členů se konají většinou jednou týdně v jejich klubovně. Také pořádají víkendové akce a letní stanové tábory.

Mimo tyto organizace a soubory ve městě působí také celá řada **sportovních oddílů** pro děti a mládež a mezi ně patří: Školní sportovní klub při Gymnáziu Česká Třebová, Amateur petanque club, Sportovní klub basketbalu, Fotbalový klub, Iscarex team (Českotřebovský běžecký klub), tenisový oddíl, hokejbalový oddíl, šachový oddíl, plavecký oddíl, oddíl ledního hokeje, Ski klub, Sokol (odbor sokolské všestrannosti, ve kterém cvičí předškolní děti, žáci, muži i ženy, TJ Sokol – oddíl stolního tenisu, TJ Sokol volejbalový klub Česká Třebová – chlapecká a dívčí složka, TJ Sokol – oddíl judo, cyklistický oddíl TJ Sokol), klub vodních sportů, aeroklub Česká Třebová.

Mezi **další soubory** patří např. Step klub pěší zóna, který je svou činností zaměřen hlavně na mládež. Divadelní soubor Hýbl, Výtvarná skupina Maxmilián, Fotoklub, Filmový klub, Mineralogický klub, AMIKECO – PŘÁTELSTVÍ (to je esperantský kroužek, který pořádá akce pro mládež jako např. tábory atd.).

V České Třebové také působí **církevní organizace**, které zasahují do volného času dětí a mládeže. Církev adventistů sedmého nebe – každé pondělí pořádají schůzku dětského oddílu Noví delfini. Církev bratrská – pořádá nedělní vyučování pro děti Dračí doupě aneb sešlost teenagerů. Církev československá husitská – ta pořádá každou první sobotu v měsíci setkání dětí a mládeže. Také zde působí Československá církev evangelická a Římskokatolická farnost. Církev se snaží svou činnost propojovat a to zejména činnosti společenstev mládeže. Pořádají např. společné koncerty a mimořádná setkání.

Mimo jiné děti a mládež v našem městě mohou navštěvovat Městskou knihovnu, Kulturní centrum, ve kterém je umístěno kino, Městské muzeum, krytý plavecký bazén. V měsíci červnu se ve městě uskutečňuje Týden sportu, kde mimo sportu můžeme najít i nějaké to

kulturní vyžití. V zimních měsících pak mohou navštěvovat zimní stadion, který je vybaven kluzištěm a také nově vybudovanou sjezdovku.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK

„VOLNÝ ČAS A ZPŮSOBY JEHO TRÁVENÍ U DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU“

Tento dotazník je zcela anonymní, je určen pro žáky 6.-7. ročníků základních škol v České Třebové. Výsledky tohoto dotazníku jsou určeny pro bakalářskou práci, která se zabývá problematikou trávení volného času u dětí na druhém stupni základních škol v České Třebové, proto se na Vás obracím s prosbou o vyplnění dotazníku. Jeho vyplnění je snadné a nezabere mnoho času. Budeme rádi, když budeme znát Vaše postoje k volnému času, náměty a připomínky, abychom mohli přispět ke zkvalitnění nabídky volnočasových programů v České Třebové.

1. Věk .....

2. Pohlaví muž – žena (odpovídající zakroužkuj)

3. Ročník .....

4. Čemu se ve svém volném čase nejraději věnuješ? (vypiš 3 činnosti)

.....

5. Napiš na jakém místě nejraději trávíš svůj volný čas.

.....

6. Svůj volný čas nejraději trávím s

a) kamarády

b) rodiči

c) sám

d) jinak – uveď.....

7. Kolik volného času máš každý den?

a) asi půl hodiny

b) asi jednu hodinu

- c) asi dvě hodiny
- d) asi tři a více hodin

8. Jak často ve svém volném čase zažíváš nudu?

- a) každý den
- b) občas
- c) jen velmi zřídka
- d) nikdy
- e) jinak – uveď.....

9. Co děláš proti nudě?

.....

10. Jakou hlavní funkci by pro tebe měl volný čas splňovat? (možno zakroužkovat více odpovědí)

- a) zábava
- b) oddech, odpočinek
- c) učení se novým dovednostem
- d) získávání nových přátel, kamarádů
- e) pohyb
- f) činnosti ve prospěch druhých lidí, ochrana přírody, životního prostředí

11. Využíváš jednorázových (nepravidelných) nabídek aktivit ve svém volném čase? (letní tábory, školní zábavy, sportovní utkání atd.)

- a) ano – uveď.....
- b) ne

12. Navštěvuješ nějaké z uvedených zařízení? (možno označit více odpovědí)

- a) dům dětí a mládeže
- b) sportovní oddíl
- c) základní uměleckou školu

- d) knihovnu
- e) kino
- f) církevní organizace
- g) občanská sdružení (př. Junák, kynologická organizace, organizace podorlicko atd.)
- h) školní klub
- ch) jiné – uveď .....

13. Co ti ve tvém okolí chybí? (možno zakroužkovat více odpovědí)

- a) sportovní hala
- b) kroužek
- c) hřiště
- d) herna
- e) knihovna
- f) internet
- g) plavecký bazén
- h) prostory pro zimní sporty
- ch) jsem s nabídkou prostorů pro volný čas zcela spokojen(a)
- i) jiné – uveď .....

114. Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké kroužky?

- a) ano – uveď .....
- b) ne

Pokud jsi v otázce 15 odpověděl(a) ano, tak zodpověz otázky 16, 17.

15. Jak často uvedené kroužky navštěvuješ?

.....

16. Kde kroužky navštěvuješ?

- a) v místě bydliště

b) dojíždím do okolního města – uveď.....

c) jinak – uveď.....

17. Jsi s nabídkou zájmových kroužků ve svém okolí spokojen(a)?

a) ano

b) ne – uveď jaký kroužek ti chybí.....